

**СОЁЛ, СПОРТ,
АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ,
ЗАЛУУЧУУДЫН ЯАМ**

**ЮНЕСКО-ИЙН 2001 ОНЫ “УСАН ДООРХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ
ХАМГААЛАХ ТУХАЙ КОНВЕНЦ”-ЫГ СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСӨЛД ХИЙСЭН ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ ТАЙЛАН**

Улаанбаатар хот
2026 он

ЮНЕСКО-ИЙН 2001 ОНЫ “УСАН ДООРХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ ТУХАЙ КОНВЕНЦ”-ЫГ СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛД ХИЙСЭН ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ ТАЙЛАН

ЮНЕСКО-ийн 2001 оны Усан доорх соёлын өвийг хамгаалах тухай конвенцыг соёрхон батлах тухай хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлыг Хууль тогтоомжийн тухай хууль болон Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 4 дүгээр хавсралтаар баталсан “Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлал”-ын дагуу тооцож, тоймлон гаргалаа.

Уг аргачлалын 1.5 дахь хэсэгт заасан журмын дагуу төрийн байгууллагын зардал, хуулийн этгээд, иргэнд үүсэх зардал гэсэн гурван төрлөөр тооцов.

Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлыг тооцоход доор дурдсан дараах нийтлэг зарчмыг баримталсан болно:

- гүйцэтгэх үүрэг нэг бүрийг оновчтой тодорхойлох;
- үүрэг гүйцэтгэхэд зарцуулах хугацааг тогтооход бодитой хандах;
- бодит тоо баримт, мэдээлэлд тулгуурлах;
- аргачлалд заасан тооцоо хийх үе шатыг баримтлах.

НЭГ.КОНВЕНЦЫГ СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙГ ХАНГАХАД ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГАД ҮҮССЭН ЗАРДАЛ

Конвенцын хэрэгжилтийг үндэсний хэмжээнд хангахад төрийн байгууллагын хувьд дараах зардлыг тооцох шаардлагатай. Үүнд:

- 1.конвенцын хэрэгжилтийг хангах чиг үүрэгтэй албан хаагчийн орон тоог бий болгох;
- 2.усан доорх соёлын өвийг хамгаалахад хүний нөөцийг бэлтгэх;
- 3.монгол Улсын түүх, соёлд хамаарах усан доорх соёлын өв бүхий газар, усан доорх соёлын өвийн судалгаа мэдээллийн сан бүрдүүлэх.

1.1.Конвенцын хэрэгжилтийг хангах чиг үүрэгтэй албан хаагчийн орон тоог бий болгох. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Долдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Монголын ард түмний түүх, соёлын дурсгалт зүйл, шинжлэх ухаан, оюуны өв төрийн хамгаалалтад байна.” гэж, Монгол Улсын Их Хурлын 2010 оны 48 дугаар тогтоолоор баталсан “Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал”-ын 1.1.6-д “Үндэсний түүх, хэл, соёл, өв уламжлал, зан заншлаа хадгалж, хамгаалж, хөгжүүлэх нь Монгол үндэстний оршин тогтнохын үндэс, амин чухал дархлаа мөн” гэж, мөн 2011 оны 10 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын гадаад бодлогын үзэл баримтлал”-ын 25.4-д “Боловсрол, соёл, урлаг, спорт, олон нийт мэдээллийн олон улсын байгууллагатай

идэвхтэй харилцах, шаардлагатай гэрээнд нэгдэн орох, ижил төрлийн байгууллагуудын хооронд шууд харилцаа, солилцоо хөгжүүлэх, соёл, урлаг, спортын олон улсын арга хэмжээнд оролцох, ийм төрлийн арга хэмжээг эх орондоо зохион байгуулахад дэмжлэг үзүүлэх” гэж, Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны 1.1.9-д “Монгол Улсад түүх, соёлын өвийг сүйтгэгчидтэй хийх тэмцлийг орон даяар өрнүүлж, хууль сахиулах болон тусгай чиг үүрэгтэй байгууллагуудын хариуцлагыг нэмэгдүүлнэ” гэж тус тус заасан.

Олон улсад соёлын өвийг оршин тогтнох хэлбэрээр нь соёлын биет болон биет бус өв гэж ангилдаг, биет өв нь дотроо үл хөдлөх болон хөдлөх гэж ангилагддаг. Энэ ангилал нь олон улсын гэрээ хэлэлцээрт заасан, томъёоллын дагуу ангилж авч үзсэн нийтийн ойлголт юм. Монгол Улс дээрх ангиллын дагуу Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийг баталсан байдаг. Усан доорх соёлын өв нь дээрх ангиллын биет өвийн хэв шинжийг агуулдаг, дэлхийн ихэнх улс орнууд энэ ангиллын дагуу хадгалж хамгаалах үйл ажиллагааг зохион явуулдаг.

Манай улсын хувьд усан доорх соёлын өв нь биет болон биет бус хэв шинжийг давхар агуулдаг өвөрмөц онцлог ажиглагддаг. Тухайлбал, нуур ус шүтэх зан үйлтэй холбогдсон соёлын биет бус өвийн илэрхийлэл манай улсын аль ч хэсэгт уламжлагдан үлдсэн байдаг.

Усан доорх соёлын өвийг хамгаалах конвенцын хэрэгжилтийг үндэсний хэмжээнд хангахад дараах төрийн болон орон нутгийн байгууллагын чиг үүрэгт нэмэлт өөрчлөлт оруулах шаардлага үүсэхээр байна. Үүнд:

1.Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуулийн үр дүнгээр байгуулагдсан Засгийн газрын бүтцэд Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын яам ажиллахаар хуульчилсан. Засгийн газрын 2025 оны 06 дугаар сарын 25-ны өдрийн “Яамдын зохион байгуулалтын бүтэц, орон тооны хязгаар, үйл ажиллагааны стратеги, зохион байгуулалтын бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөрийг шинэчлэн батлах тухай” 07 дугаар тогтоолоор баталсан Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын яамны бүтцэд Соёл, урлагийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газарт Соёлын өвийн хэлтэстэй байхаар шийдвэрлэсэн. Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын 2025 оны 121 дүгээр тушаалаар баталсан “Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын яамны албан тушаалын нэршил”-д Соёлын өвийн нэгж нь дарга, шинжээч, 3 ахлах мэргэжилтэн, 2 мэргэжилтэнтэй байхаар тогтоосон. Цаашид конвенцын хэрэгжилтийг үндэсний хэмжээнд хангахтай холбоотой бодлого, зохицуулалтын чиг үүргийг Соёлын өвийн хэлтэс хариуцаж ажиллах бөгөөд конвенцод нэгдэн орсноор тус нэгжид нэмэлт орон тоо, цалингийн сан шаардахгүй, 3 ахлах мэргэжилтний ажлын чиг үүрэгт нэмэлт оруулах замаар зохицуулалт хийх боломжтой

байна. Харин усан доорх соёлын өвийг хамгаалахтай холбоотой чиг үүргийг гүйцэтгэж байгаа албан хаагчийн чадавхыг бэхжүүлэх, туршлага судлах, конвенцын хүрээний хурал, чуулганд оролцох чиглэлээр жилд 1 удаа гадаад томилолтын зардал гарах шаардлага үүсэхээр байна.

2.Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 13 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан “Төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвч”-д Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Соёл, урлагийн газар ажиллахаар шийдвэрлэсэн. Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайдын 2025 оны А/412 дугаар тушаалаар баталсан “Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Соёл, урлагийн газрын үйл ажиллагааны стратеги, зохион байгуулалтын бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөр, зохион байгуулалтын бүтэц”-д Соёлын өвийн бодлогын хэргэжилтийг зохицуулах хэлтэстэй байхаар шийдвэрлэсэн. Тус нэгж нь дарга, шинжээч, 2 мэргэжилтэнтэй ажиллахаар орон тоог тогтоосон бөгөөд конвенцод нэгдэн орсноор тус нэгжид нэмэлт орон тоо, цалингийн сан шаардахгүй, соёлын биет болон биет бус өвийн асуудал хариуцсан 2 мэргэжилтний чиг үүрэгт нэмэлт өөрчлөлт оруулах замаар шийдвэрлэх боломжтой байна. Харин усан доорх соёлын өвийг хамгаалахтай холбоотой чиг үүргийг гүйцэтгэж байгаа албан хаагчийн чадавхыг бэхжүүлэх, туршлага судлах, конвенцын хүрээний бүсчилсэн техникийн уулзалт, зөвлөгөөнд оролцох чиглэлээр жилд 1 удаа гадаад томилолтын зардал гарах шаардлага үүсэхээр байна.

3.Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 239 дүгээр тогтоолоор Соёлын өвийн төвийн барилга байгууламж, эд хөрөнгө, тоног төхөөрөмжид түшиглэн соёлын өвийг бүртгэн мэдээлэх, авран хамгаалах чиг үүрэг бүхий Соёлын өвийн үндэсний төв болгон өргөжүүлж байгуулсан. Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайдын 2026 оны 01 дүгээр сарын 05-ны өдрийн А/2 дугаар тушаалаар тус төвийн бүтэц, дүрмийг шинэчлэн баталсан. Энэ шийдвэрийн дагуу Соёлын өвийн үндэсний төвийн захирлын 2026 оны 1 дүгээр сарын 22-ны өдрийн А/5 дугаар тушаалаар байгууллагын бүтцийн нэгжийн орон тоо, албан тушаалыг шинэчлэн баталсан. Соёлын өвийн үндэсний төв усан доорх соёлын өвийг хамгаалах үйл ажиллагааны гол чиглэл болох бүртгэн баримтжуулах, судлан шинжлэх, хадгалах үйл ажиллагааг үндэсний хэмжээнд хариуцан гүйцэтгэх ба цаашид энэ чиглэлээр олон улсын байгууллагатай хамтран ажиллах түшиц байгууллага юм. Тус төвийн бүртгэл, мэдээлэл, авран хамгаалах, сэргээн засварлах технологи судалгааны газрын чиг үүрэгт усан доорх соёлын өвийг хамгаалах чиг үүргийг тусгаж хэрэгжүүлнэ. Тус төвийн хадгалалт хамгаалалт, технологи судалгааны газар болон авран хамгаалах, эрсдэлийн судалгааны газарт усан доорх соёлын өвийн чиглэлээр 2 шинжээч, мэргэжилтний орон тоог нэмэх шаардлага үүснэ. Тус 2 шинжээч, мэргэжилтэн нь усан доорх соёлын өвийг эрэн сурвалжлах, тодорхойлох, хадгалж хамгаалах арга зүй боловсруулах, авран хамгаалах, эвдрэл гэмтлийн судалгаа хийх, эрдэм шинжилгээний болон сурталчилгааны ном бүтээл бичиж нийтлүүлэх, гэмт хэрэг, зөрчилд шинжээчийн

түвшинд ажиллах зэрэг чиг үүргийг гүйцэтгэнэ. Шинээр нэмэх шаардлагатай 2 шинжээч, мэргэжилтэн нь жилд 1 удаа гадаад улсад туршлага судлах, конвенцын хүрээний бүсчилсэн техникийн уулзалт, зөвлөгөөнд оролцох чиглэлээр томилолтоор ажиллах шаардлага үүсэхээр байна.

Соёлын өвийн үндэсний төвийн хадгалалт хамгаалалт, технологи судалгааны газар болон авран хамгаалах, эрсдэлийн судалгааны газарт усан доорх соёлын өвийг хамгаалах чиг үүргийг гүйцэтгэх 2 шинжээч, мэргэжилтэн Засгийн газрын 2024 оны 238 дугаар тогтоолын 9 дүгээр хавсралтаар баталсан “Соёл, урлаг, биеийн тамир, спортын салбарын төрийн үйлчилгээний албан тушаалын цалингийн доод хэмжээ”-ний ТҮСБ-6 шатлалд хамаарах бөгөөд 1 сард ногдох цалин, хөлс, урамшуулалд зарцуулах зардлын хэмжээг дараах хүснэгтэд үзүүлэв:

Д/д	Албан тушаал	Гүйцэтгэх чиг үүрэг	Цалин хөлс, урамшуулал (1 сараар)
1	Усан доорх соёлын өвийн хадгалалт хамгаалалт, технологи судалгаа хариуцсан шинжээч/мэргэжилтэн	- усан доорх соёлын өвийг бүртгэх, тодорхойлох; - хадгалалт хамгаалалтын арга зүй боловсруулах, турших; - хадгалалт хамгаалалтын байдалд хяналт тавих; - хамтарсан судалгаанд оролцох.	Үндсэн цалин: ТҮСБ-6 1,718,000.00 Нэмэгдэл цалин: Ур чадвар 343,600.00 /үндсэн цалингийн 20 %-иар тооцов/ Ажилласан жил 171,800.00 /10 жилийн туршлагатай байхаар тооцов/ Бүгд 2,233,400.00 1 жилд 26,800,800.00
2	Усан доорх соёлын өвийг авран хамгаалах, эрсдэлийн судалгаа хариуцсан шинжээч/мэргэжилтэн	- усан доорх соёлын өвийн төлөв байдалд үнэлгээ хийх, зөвлөмж боловсруулах; - эрсдэл учирсан усан доорх соёлын өвийг авран хамгаалах; - шинжээчийн дүгнэлт гаргах; - судалгаа хийх.	Үндсэн цалин: ТҮСБ-6 1,718,000.00 Нэмэгдэл цалин: Ур чадвар 343,600.00 /үндсэн цалингийн 20 %-иар тооцов/ Ажилласан жил 171,800.00 /10 жилийн туршлагатай байхаар тооцов/ Бүгд 2,233,400.00 1 жилд 26,800,800.00
Нийт /1 жилд/			53,601,000.00
Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.2.4-д заасны дагуу докторын, мэргэжлийн зэрэг, цолны нэмэгдэл журам ёсоор нэмэгдэх боломжтой байна.			

4.Соёлын тухай хуулийн 25 дугаар зүйлд аймаг, нийслэлд соёлын газар ажиллахаар туссан. Засгийн газрын 2025 оны 37 дугаар тогтоолоор “Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын бүтэц, орон тооны хязгаар”-т Аймгийн Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээнд Соёл урлаг, аялал жуулчлал, залуучуудын газар ажиллахаар

баталсан. Энэ газар нь соёл, урлаг, аялал жуулчлал, залуучуудын салбарын хууль тогтоомж, бодлого, стратегийг хэрэгжүүлэх, орон нутгийн засаг захиргааны бодлогыг хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлагыг хүлээж, хариуцсан чиг үүргийн дагуу иргэд, олон нийтэд шуурхай, мэргэжлийн үйлчилгээ үзүүлэх үндсэн үүрэгтэй.

Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайдын 2025 оны 12 дугаар сарын 16-ны өдрийн А/435 дугаар тушаалаар “Аймгийн Соёл, урлаг, аялал жуулчлал, залуучуудын газрын үйл ажиллагааны стратеги, зохион байгуулалтын бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөр, зохион байгуулалтын бүтэц”-ийг баталсан. Энэ шийдвэр ёсоор аймгийн Соёл, урлаг, аялал жуулчлал, залуучуудын газарт Түүх, соёлын өвийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн ажиллахаар заасан. Конвенцод нэгдэн орсноор тус газарт орон тоо, цалингийн сан нэмэхгүй соёлын өвийн асуудал хариуцсан мэргэжилтний чиг үүрэгт нэмэлт өөрчлөлт оруулах замаар усан доорх соёлын өвийн хадгалалт хамгаалалтын байдалд хяналт тавих чиг үүргийг хэрэгжүүлэх боломжтой байна. Харин усан доорх соёлын өвийг хамгаалахтай холбоотой чиг үүргийг гүйцэтгэж байгаа албан хаагчийн мэдлэг, ур чадварыг бэхжүүлэх чиглэлээр жилд 1 удаа үндэсний хэмжээнд сургалтад хамрагдахад дотоод томилолтын зардал гарах шаардлага үүсэхээр байна.

1.2.Усан доорх соёлын өвийг хамгаалахад хүний нөөцийг бэлтгэх. Усан доорх соёлын өвийг хамгаалах үндэсний чадавхыг оролцогч талуудын дунд үндэсний болон олон улсын хэмжээнд 2 хэлбэрээр сургалт зохион байгуулах замаар бэхжүүлэх боломжтой гэж тооцов. Үндэсний хэмжээний сургалтыг конвенцын Нарийн бичгийн дарга нарын газар болон бусад туршлагатай байгууллагын оролцоо дэмжлэгтэйгээр зохион байгуулах бөгөөд конвенцыг соёрхон баталсан эхний 2 жилд хийхээр тооцлоо. Сургалтад дараах зардал шаардлагатай.

Д/д	Зардлын утга	Тоо хэмжээ	Нэг бүрийн үнэ	Нийт үнэ	Тайлбар
1	Сургалтын гарын авлага	40 ш	5,000.00	200,000.00	Конвенцын Нарийн бичгийн дарга нарын газраас бэлтгэсэн гарын авлагыг орчуулж, хэвлэхээр тооцсон.
2	Сургалтын заал танхимын түрээс	12 цаг	200,000.00	2,400,000.00	Гадаад багш нар цахим хэлбэрээр сургалтад оролцох тул орчуулгын болон бусад тоног төхөөрөмжийн бэлэн байдлыг харгалзаж тооцсон.
3	Орчуулагчийн хөлс	12 цаг	340,000.00	4,080,000.00	Синхрон орчуулгын цагийн дундаж үнэлгээгээр тооцов.
4	Синхрон орчуулгын төхөөрөмжийн түрээс	40 ш	50,000.00	2,000,000.00	Синхрон орчуулгын микрофон, дамжуулагч, хүлээн авагч төхөөрөмжийн дундаж ханшаар тооцов.
5	Сургалтад оролцогчдын томилолтын зардал	21*2	200,000.00	8,400,000.00	Сургалтыг Улаанбаатар хотод 2 өдөр зохион байгуулахаар төлөвлөж,

Соёлын өвийн үндэсний төвийн мэргэжилтнүүд 2023 оноос Япон Улсын Мацуура хотын Такашима арал дээрх “Усан доорх археологийн судалгааны төв”-тэй хамтын ажиллагаа өрнүүлэх замаар далайн ёроол дахь Хубилай хааны цэргийн флотын судалгааны үр дүнтэй богино хугацаагаар танилцаж, туршлага судлад байна. Энэ төв цаашид манай улсын мэргэжилтнүүдийг сургаж, усан доорх соёлын өвийн чиглэлээр өөрийн материаллаг баазыг түшиглэн мэргэшүүлэх боломжтой талаар мэдэгдээд байна. Харин замын зардал гэх мэт зарим зардлыг манай улс хариуцах ёстойг сануулсан. Энэхүү боломжийг ашиглан бага зардал гаргаж, дотоодын мэргэжилтнүүдээ мэргэшүүлэх боломжтойг анхаарах нь зүйтэй.

1.3.Монгол Улсын түүх, соёлд хамаарах усан доорх соёлын өв бүхий газар, усан доорх соёлын өвийн судалгаа мэдээллийн сан бүрдүүлэх.

Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2 дахь хэсэгт “улсын нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн санг Соёлын өвийн үндэсний төвд тус тус бүрдүүлж, хадгална” гэж, мөн зүйлийн 20.3-т “Соёлын өвийн үндэсний төв нь соёлын өвийг бүртгэх, судлах, хадгалах, сэргээн засварлах, авран хамгаалах, сурталчлах чиг үүрэг бүхий соёл, эрдэм шинжилгээний байгууллага байна” гэж заасан. Энэ хуулийн дагуу Соёлын өвийн үндэсний төв нь Монгол нутаг дахь соёлын биет болон биет бус өвийн бүртгэлийг бүрдүүлэх, хадгалах, мэдээлэх чиг үүргийг хариуцан гүйцэтгэдэг.

Соёлын өвийн үндэсний төвийн Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн системийн хөгжүүлэлтийг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2023-2024 онд шинэчилж, соёлын өвийн оршин тогтнох хэлбэрээр тус тусдаа программ хангамж ашиглаж байсныг нэгтгэн харилцан уялдаатай бүртгэл үйлдэх боломжийг бүрдүүлсэн. Усан доорх соёлын өвийн хамгаалах конвенцыг соёрхон батлах тохиолдолд Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн системд өргөтгөл хийж, усан доорх соёлын өвийг хадгалж байгаа газар болон түүнээс олж илрүүлсэн хөдлөх дурсгалт зүйлийг бүртгэх шаардлага үүснэ.

Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн системд усан доорх соёлын өв бүхий дурсгалт газрыг бүртгэх, олж илрүүлсэн хөдлөх дурсгалт зүйлийг бүртгэх бэлэн байдлыг хангаж, хөгжүүлэлт хийхэд 1 удаа 100,000,000.00 төгрөг шаардагдах тооцоог хийв. Зардлын задаргааг дараах хүснэгтээр харуулав.

Д/д	Зардлын утга	Тоо хэмжээ	Нэг бүрийн үнэ	Нийт үнэ	Тайлбар
1					
2					
3					
4					

Конвенцыг соёрхон баталсны дараах 2-3 жилд үндэсний мэргэжилтнүүдийн чадавх сул, материаллаг бааз шаардлагын түвшинд хүрч бэхжээгүй байх тул Конвенцын нарийн бичгийн дарга нарын газрын санхүүгийн тусламжтайгаар усан

доорх соёлын өвийг эрэн сурвалжлах, олж тогтоох, тодорхойлох төсөл, арга хэмжээг практик-дадлага хэлбэрээр гүйцэтгэнэ. Цаашид /2029 оноос/ Соёлын өвийн үндэсний төвийн төсөвт усан доорх соёлын өвийг хамгаалах зардлыг тухайлан нэмж, зориулалтын дагуу зарцуулах шаардлага үүснэ. Зардлын задаргааг дараах байдлаар урьдчилан тооцов.

Д/д	Зардлын утга		Тоо хэмжээ	Нэг бүрийн үнэ	Нийт үнэ	Тайлбар
1	Автомашины түрээс		15 хоног	200,000.00	3,000,000.00	Орон нутагт дунджаар 15 хоног ажиллахаар тооцов.
2	Шатахуун материал	тослох	1500 км	2,590.00	854,000.00	Туулах чадвар сайтай автомашинаар 100 км- 22 л шатахуун зарцуулахаар тооцов.
3	Ажилтны зардал	томилолтын	3 хүн * 15 хоног	90,000.00	4,050,000.00	Сангийн сайдын 2024 оны А/52 дугаар тушаалаар баталсан зардлын хүрээнд суманд ажиллахаар тооцов.
4	Усан доор ажиллах иж бүрэн хувцас, хэрэгсэл		2 багц	12,000,000.00	24,000,000.00	Хувцас, малгай, маск, гутал, цаг гэх мэт иж бүрдэлтэй байхаар тооцов.
5	Баримтжуулалтын техник, тоног төхөөрөмж	Гэрэл зургийн аппарат	1	16,000,000.00	16,000,000.00	Ус, чийгний хамгаалалттай их бие, дуран /линз/-ийн хамт тооцов.
6		Дрон	1	10,000,000.00	10,000,000.00	Усны мандлаар хайгуул хийхэд ашиглах, чанартай дрон байхаар тооцов.
7		Усны гэрэл	1	3,500,000.00	3,500,000.00	Гүний усанд гэрэлтүүлгийн нэвчилт сайтай гэрэл байхаар тооцов.
8	Усан доор хэмжилт, хэрэгсэл	ажиллах бичгийн	1 багц	2,000,000.00	2,000,000.00	Усанд ашиглах боломжтой харандаа, цаас, шугам, томруулдаг шил гэх мэт зүйлс байхаар тооцов.
9	Хийлдэг завь		1	18,000,000.00	18,000,000.00	3-4 хүн ажил гүйцэтгэх боломжтой, мотор бүхий завь байхаар тооцов.
Нийт зардал					81,404,000.00	

ХОЁР.КОНВЕНЦЫГ СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙГ ХАНГАХАД ИРГЭН, ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДЭД ҮҮССЭН ЗАРДАЛ

Хуулийн төсөлтэй холбоотой иргэн хуулийн этгээдээс зардал гарахгүй.

**ГУРАВ.ХУУЛИЙГ СУРТАЛЧЛАХ, КОНВЕНЦЫН ТАЛААРХ МЭДЛЭГ ОЙЛГОЛТЫГ
ДЭЭШЛЭХЭД ЧИГЛЭГДСЭН СУРТАЛЧИЛГААНЫ АЖИЛ ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ**

Усан доорх соёлын өвийг хамгаалах конвенцыг олон нийтэд сурталчилж, ач холбогдлыг танин мэдүүлэх чиглэлээр эхний 2-3 жилд үе шаттайгаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр тооцсоныг хүснэгтээр харуулав.

Д/д	Зардлын утга	Тоо хэмжээ	Нэг бүрийн үнэ	Нийт үнэ	Тайлбар
1	Контент бэлтгэж, түгээх	2 ш	15,000,000.00	30,000,000.00	Гадаадын чанар сайтай бэлэн контентыг орчуулж түгээх, шинээр контент бүтээж түгээхээр тооцов.
2	Баримтат кино бүтээж, түгээх	1 км	80,000,000.00	80,000,000.00	Монгол орны аль нэг гол нууранд хийх судалгааны ажлын талаар баримтат кино хийж түгээхээр тооцов.
3	Усан доороос олж илрүүлсэн эд зүйлсээр тусгай үзэсгэлэн гаргах	1	40,000,000.00	40,000,000.00	Японы Такашима орчмын далайн ёроолоос гарсан эд зүйлсээр үзэсгэлэн гаргахаар тооцов.
4	Музейн боловсролын хөтөлбөр хэрэгжүүлэх	1	8,000,000.00	8,000,000.00	Музейн боловсролын хөтөлбөрөөр дамжуулан конвенцын үзэл санаа болон Монголчуудын уламжлалт зан үйлийг сурталчлахаар тооцов.
5	Мэргэжлийн ангийн оюутнуудад лекц зохион байгуулах	1	3,000,000.00	3,000,000.00	Түүх, археологи, соёл судлал, соёлын өвийн чиглэлээр суралцаж байгаа оюутнуудыг хамруулахаар тооцов.
6	Постер аннонс хэвлүүлж сурталчлах	2	5,000,000.00	5,000,000.00	Цахим сүлжээнд сонирхолтой постер аннонс гаргаж, сурталчлахаар тооцов.
Нийт зардал				166,000,000.00	

ЮНЕСКО-ийн 2001 оны Усан доорх соёлын өвийг хамгаалах конвенцыг соёрхон батлах тухай хуулийн төслийн үр дагаварт бий болох зардлыг тооцоход манай улсын энэ төрлийн соёлын өвийг хамгаалах туршлагагүй, хүний нөөц сул, материаллаг бааз

байхгүй зэрэг шалтгааны улмаас эхний жилүүдэд конвенцын хэрэгжилтийг хангахад бэрхшээл учрах төлөвтэй байна. Зардлын тооцоонд тусгасан санхүүжилтийг зориулалтын дагуу зарцуулах нь манай улсын усан доорх соёлын өвийг хамгаалах үндэсний чадавхыг бэхжүүлэх, бие даан судалгаа хийх, соёлын өвийг эх төрхөөр нь хадгалах, тусгай зориулалтын аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн болгож ашиглах зэрэг нийгмийн зэрэг үр нөлөөтэй байна. Зардлын тооцоонд ойрын 3 жилд дараах утгатай зардал гарахаар байна.

Д/д	Зардлын утга	Зардлын дүн	Тайлбар
1	Тогтмол зардал	61,505,000.00	Гадаадын чанар сайтай бэлэн контентыг орчуулж түгээх, шинээр контент бүтээж түгээхээр тооцов.
2	Урсгал зардал /1 удаагийн/	240,824,000.00	Үүнд албан хаагчдын дотоод гадаадад сургалтад хамруулах, конвенцыг сурталчлах, судалгааны ажил хэрэгжүүлэх зэрэг арга хэмжээнд шаардлагатай зардлыг тусгав.
3	Хөрөнгө оруулалтын зардал	153,500,000.00	Усны иж бүрэн хувцас, гэрэл зургийн аппарат, дрон, хийлдэг завь болон бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн системд хөгжүүлэлт хийх зардлыг тусгав.
	Бүгд	455,829,000.00	

Дээрх хүснэгтэд тусгасан 61,5 сая төгрөгийн тогтмол зардал нь 2027 оноос хойш Соёлын өвийн үндэсний төвийн, 240,8 сая төгрөгийн урсгал зардал нь Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын яам, Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Соёл, урлагийн газар, Соёлын өвийн үндэсний төвийн 2027-2029 онд тохирох хэмжээгээр, 153,5 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын зардал нь Соёлын өвийн үндэсний төвийн төсөвт 2027, 2028 онд тохирох ангилалд тусгаж, санхүүжүүлэх шаардлагатай.

Цаашид ЮНЕСКО, Конвенцын нарийн бичгийн дарга нарын газар болон бусад сан, санхүүжүүлэгч байгууллагаас дэмжлэг авах боломж өргөн байгаа тул оролцогч талууд эдгээр эх үүсвэрийг ашиглах замаар санаачлагатай ажиллах нь усан доорх соёлын өвийг хамгаалах үндэсний сүлжээг чадавхжуулж бэхжүүлэх, конвенцын хэрэгжилтийг хангахад чухал нөлөөтэйг анхаарах нь зүйтэй.

---oOo---

Тайлбар: Хууль зүйн акт

SOEL, SPORT, AIAIALL JUUUHNRAZ, ZAPYUUCHUDYN HAM

СОЁЛ, СПОРТ, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ, ЗАЛУУЧУУДЫН ЯАМ

Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 181 дүгээр тогтоолоор баталсан "Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2023 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл"-ийн 1.13.117-д усан дээрх соёлын өвийг хадгалан хамгаалах, түгээн дэлгэрүүлэх, сурталчлах, хууль бус худалдаа, маллагаас сэргийлэх нөхцөлийг бий болгох үүднээс "Усан дээрх соёлын өвийг хамгаалах тухай конвенцыг соёрхон батлах"-аар заасны дагуу "Усан дээрх соёлын өвийг хамгаалах тухай конвенц"-ыг соёрхон батлах тухай хуулийн төслийг боловсруулаад байна.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.5, дахь хэсэгт "эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөх иргэн, хуулийн этгээдийн төлөөлөл, олон нийтээр хууль тогтоомжийн төслийг хэлэлцүүлж, санал авах"-аар заасны дагуу хуулийн төсөлд 2025 оны 11 дүгээр сарын 10-ны өдрөөс 2025 оны 12 дугаар сарын 10-ны өдрийн хүртэлх хугацаанд нээлттэй санал авч байна. Та бүхэн саналаа isolmon@moscstx.gov.mn хаягаар ирүүлнэ үү.

Төсөл

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2025 оны ... дугаар сарын ... нөхцөл

Төрийн ордон, Улаанбаатар хот

КОНВЕНЦ СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Боловсрол, шинжлэх ухаан, соёлын байгууллагын Ерөнхий бага хурлын 2001 оны 31 дүгээр чуулганаар батлагдсан "Усан дээрх соёлын өвийг хамгаалах тухай конвенц"-ийг Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлгээр соёрхон баталсугай.

Гарын үсэг